

КЫРАЛШЫ

(ПАХАРЬ — двухнедельная газета на горно-марийском языке).

Цикын Кантком дон
Кантисполкомын ков
арвэш газетшты.
А К Ш Б 5 коп.

1926 ин
М а й ы н
20-шы

А К Ш Б:

Ик тылвэш . . . 10 к.
Ик иэш . . . 1 тэнга
Адресшты: Цик хала
(Козмодемьянск)
„Кыралшы“ газет
Редакциян.

Цик кантонштына тымэньмы айо.

Кантонштына йлышы пашээ халык, хресань халык кызыт йактөөк тымдым пашам өчө йнйлеп шотө. Кызытат өчө Г.У.С. программим школыш пйртат кыныат, хресань-влэ айыртэмйнок у статыан тымдымашым ак пален Хресань өдэмлян школшты йдыр сирен мштымы веле тымдымла чучеш, молыжы, у программим шудымжы, тымдымлаат ак чуч.

Тымдым пашам вөс монйргыц анчалшаш кыны, йштөн шоктыдымы шукы улы. Кызыт йактө (2 и эртымкят) ик тымдымашат „дилэ йштөн шоктөнәм „мавын ак көрд: пиш шукы өчө вьктарен шоктыдымы, кыныш пйртдымы, кодын шалга.

Халык йлымашым у корныш пйртам палшаш, школшты тымэньшы йрвэзы-влэ у корнышжымат, халык йлымашыжымат палыде ак көрдөп.

Тыне йрвэзы-влэм тымдаш, тымдышы-влэжыт у йшым, у мштымашым кычыде ак көрдөп. Тымдым пашам у корны дон вьктараш школшты тымдышы-влэ икыжак

иктылан йшкө веле когон палшөн көрдыт. Тидым йштөн ан-

чымаш веле, практиккй веле пиш раскыдын корным анчыкта. Тидындон тымдышы-влэ йкты-вөсөн пашаштым, маньарак анчыкыла ташкалмштым, икараш погынен, икышын шаналтөн, йужнамжы анчалтөат ак көрдөп. Төне икараш погынен анчалмашты веле йшжыат когоракын пйра.

Тидындон төне шошым гыц анчыкылажы тымдым паша анчыкытмаш-влэ лит. Төне ти анчыкытмаш Цик халаштына 29 гыц 31 май акт) (кым кэчы) лиөш.

Тымдым паша анчыкытмашкы голшашлык йлыт: Цик кантонштышы да йурны кантонштышы цила школшты тымэньшы йрвэзы-влэ, тымдышы-влэ, политпросвет пашашты шалгышы-влэ да школ йактө тымдышы-влэ Тымдым пашашты палышы-влэ тымдым лошты анчыкташ лимым мам йштөнйт, цила халашкына, анчыкытмашкы кандат.

Төвө кыце совет кычык халык тымдым пашам вьктараш тынгалын — пэрвишөт агыл.

Пурй лимы, йажо, цэвэр корнан лимы тымдым паша анчыкытмашна! С. Эпин.

ХАЛЫК ОКСАМ ПЭРЭГЫДА.

Кызыт йактө ма веле агыл, цила вэрөн халык кыц погым оксам пэрөгөн ак мштыт. Тиды анчыкыжы ак йары. Ынде ти гишан пиш цыкыдын кычаш шудят „Экономи режим лимы“ маньт.

Кыце анчыкылажы „конэким“ пэрэгыма, ти гишан мамнан Москоаштыш вуйлалтышы-влэ, Нарком-влэ, шукы попат, сират — кугижаншты оксам пиш пэрөгөн кычылташ шудят.

Лачоков, ма кызыт йактө пэрэгыш цыкыдыла Налогым жепөн пуаш аңа цыц, поктылаш толмым вьчөнә, өчө казна оксам аккөл вэрөш павэна молы. Төвө кызыт мазар Рыкышты оксам павэна-шавэн шувыт.

Ынде ти гишан пйрт анчалап келөш — халык лошты магань халык паша вяр (учрөждьөнны) улы, цила вэрө окса кычылтмаш пиш төр лимыт. Кооператив-влэ, Район сола совет-влэ, кантон паша вьктаршты-влэ, молы вэрөят цылан халык оксам сьнца пэрэгым гань анчышты.

Ивиш окса павытмашым палымик төрөк прокурордан, Исполкомштыкы йи милицишкы келөсаш келөн. Мичан — мичан шукы колалтөн: тиды „землеустроиш элвий“ оксам погөнәт павэн шуванманьт, вөсө ушувэнаш погым оксам павэн, маньт, пйток келөсаш лудыт.

Ц. К. В. К. (6) „Правда“ газетын № 95-эш тэгөн циркулярим сирен: көрөк магань өдөм лимыт көрөк кышты служыжы — казна оксам павэн шувөн гыны, тидылан вьмагань кымыл акли, йжылайымаш увэ. Окса павышты влэ: гишан келөсаш, сираш лудаш увэ. „Кыралшы“ газетшкыт, молышкат сираш лиөш.

Ты циркулярштык өчө сирым: кооператив-влэ когон „накладной расход“ лимым йштат, утла шукы служышы-влэм урдат.

Малан халык оксам пэрөгаш келөш? Кызыт ма йшкө Республикштына капиталист-влэ гыц, вөсөкд кугижаншты-влэ гыц оксам йиждыдөк йлөнә.

Йшкө көрдына донок Республикы көргыштыш фабрик-влэм, завод-влэм, шэрөнә, угыцат лыктына. Нынылан ана кымал. Тидындон малакны экономи режимим кычаш келөш. Цылан пйрт кычаш келөш — тынам социализым йштөн шөвтөнә. Ф. Иванов.

Кыце вөскидышты 1 май кэчым айөнйт.

Лондон хала олицашкы 80,000 пшазы өдөм лэктөнйт.

Парижшты 1 май кэчын 700 000 пашазы пашам йштөдөлт, айөнйт.

Германшты цила халаштык пиш кого демонстраци-влэм (икараш лэк млышым) йштөнйт. Төне икараш лэкмашты Англиштыш вьрөш пашазы-влэ вьрөш лин.

Польшшты правительствө икараш лэкмаш-влэм пэрәш цылан: лэкыш-влэ вькы лүлан шудөн, тьшакөн 7 өдөмим пуштынйт, 100 углам шувырөнйт. Тыне гыныат, икараш лэкмим пэрөн көрдыт.

Молы кугижаншты-влэшты 1 май кэчым йшвирт веле айөнйт.

Цила сэндэлкы вьлыш пашазы халык когон да когон йшкө көрдышым палаш тьлгалын — тидын дон С. С. С. Р. — йштшш пашазы дон хресань корны дон кэш йамдыла.

КОК АРНЫА ЛОШТЫШ УВЭР-ВЛА.

Англишты ма лин.

Кыралшын ик номйршты сирөнә вьлык: кыгышты шү йондэримаш вьпашты кьрөдөлмаш тэрванә, маньна вьлык. Капиталист-влэ пашадарым изиөмдынөштты, өчө паша кэчым 1 цыш кужөмдынөштты. Ышлакышты пэршым шукырак погынөштты.

Пашазы-влэ вьлытат йажонок ак йлөнәт, тыне гыштыш литөлт.

Англишты Совет кычык агыл, тышты буржуази вөкы шалгыш кычык, тидындон пашазы вөкы ак шагал, капиталист-влэ вөкы лиөш. Тиды пашазы-влэм капиталист-влэм кид лывакы пйртшөжыт. Пашазы-влэ тедым цаклат: төне шү йондэримаш пашашты шалгышты пашазы-влэ капиталист кид лывакы лимыкышты, молы вэрөят пашазы халык йшкө вөкыжы тыкылен ськөрд лиөш, тынам капиталист-влэ пасна-пасна пьзөртат, сьнгят.

Правительствө капиталист-влэлан пашазы-влэм пьзөрташ палша. Тыне гыныат — шү йондэримаш пашашты веле агыл, цила Англиштыш пашазы халык икараш шагалаш.

1-ин майын Англиштыш цила профсоюз влэм Советштыш кооператившты погынен. Ти Кооперативци төне йшташ лин: 3-шй майын йшдпөлын халык хозанлыкын цила тын паша-влэшты пашам пьрахэн шумыла. 5-шй майеш цила пьрахыштыжы 4 кыц 4 мьлион ак нөлөк вьрө йлөн. Пашазы халык манөш: капиталист-влэ мьсөмбьнә ак йштөп кыны, молы пашазы-влэат пьрахат. Правительствөат шукы кьрөдөлмаш сөра.

Англишты кызыт айыртэмйнок цыкыды кычымашым йштөнйт. Правительствө штрөйкбрөхэр-влэм (паша пьрахышты-влэ вьрөш шагал-

шы-влэм, өчө аримим, флотым тэрвөтөн (мобилизуьөн). Англим 10 округ шөлөш йамдылат, округ йыде хала комиссар-влэм шагалташ сөрат. өчө молыкат йамдылат.

Ма статыан пашазы халыкын кьтөрөдөлмашыжы пьтә, палыман агыл; рөнгө лимашыжы цила сэндэлкы вьлыш кого пашазы лэктөш.

Англиштыш пашазы халык тэрвөнимаш у корныш кьнөлтөн.

Капиталист-влэ да Англиштыш Правительствө кызытеш пашазы-влэм сьнгят кыныат, и вьн тэрванымашышты ак цэрөйт. Пашазы-влэ өчө йажоравын веле пален шот — куньын тьшманьшты йлөн.

Пашазы халык йшөшөжыштышты кугижаншты кычык пашазы кидышты агыл гыны, пурө йлымашым вьчаш йасы, манөш.

Пашазы халык капиталист-влэм йшкө вөкыжы айөн көрдыштыжы, тынам Англишты сьнгымашын тиды пьтэршаш ашыкыжы лиөш.

Кыце ти кьрөдөлмаш пьтә? Англиштыш пашазы-влэ авьят Коммунист парти видым дон мамнан пашазы дон хресань корны дон кэш.

Англиштыш пашазы влэлан палшаш цила сэндэлкы вьлышты пашазы халык влэ. Цила кугижанштышты йштшмаш комитетө влэ лит. С.С.С.Р. шукы пашазы организаци-влэ, Профсоюз влэ Англиштыш пашазы-влэлан лачоков палшаш тынгалыт.

Мамнан кантонштышты Профсоюз-влэ, парти дон комсомол йачөйкы-влэ, цила паша йштшшы-влэ тидым анчөн веле йнакышты эртөрөп.

Малакны тэгөн лозунг вөкы лиөш келөш: кьрөдөлмаш когонрак веле тэрваньжы йлөнөйт. Цила көрдына дон, цила йшна дон Англиштыш увээн влэлан, пролөгариятлан палшөнә!

МАРЛА СИРЫДА.

Мары Сандэлкы вьктаршты Комитетөт, Цик кантонштыш Комитетөтат шукөрдшөн Рик-влэлан марла сираш шудят. Цила Рик-влэштык пашам

мары-влэ видат кыныат, кызыт йактө йктат йшкө йлымшты доп ак сирөп. Көрөк магань погынымашта со рушла веле сираш цапат.

Совет пашашты шалгышты мары-влэ! Мары Областьшым малан вара пачыныт? Мары халыкым руш йлымш дон, ай мары йлымш дон йнйлараш пачыныт? Тидым пйток шаналташ келөш. Рик-влэшты, сола влэшты, мары лошты совет паша

вьктаршты-влэжы марла ак мштыгөп кыны, рушла веле нөлө дурө погыкалөн өртарат кыны, кыце нини рушла мштыдым-влэжы йнйлат? Пйток рушла веле йнйлараш ца-

цымла гыны, кыпам вара марлажы тымэньмыла?

Совет паша видышты мары-влэ „марла сирөн ана мшты“ маньт кыны, йнде тымэньшөт ирык толын — тымэньшты. Төвөш — кызыт 50 өдөмәт утла „Кыралшы“ газетштыш марлаок сират, икты вөкым йнйларат. Тынеок Рик паша йштшшы-влэат марла сирөн көрдыт. Йужнамжы газетым, кныгам, молат анчалаш вара.

Сөдындон Кантон паша вьктарштышты Комитетөт көрәл пумага-влэм, сола погынымаш протокол-влэм молы цила марла сираш шудә Кантон Комитетөтын отдыөл-влэшкыжы (айыртөм-влэшкы) цила йадмаш пумага-влэм марла сирьдә.

Иванов дон Смирэнски.

СОЛАШТЫ ЫЛЫМАШ.

Когэчы эртэрымашна.

(ПЫЗЫКНЫР Р-Н)

Тэнэ когэчым ма йажон эртэрымашна. Шытэри, халык погынымешкы, цилэ кэралым йамдылышна: грамофоным кандышна, тымдым пөртөш сцэна-манмы күшкы вэрим быштэпна, мары влэ постарнаш тымдымкы грамофоным шакташ колтышна. Цилэя толшы-влэ тышкы погынаш тымдым. Шулы халык погынымешкы, лу цаш кытлан „Пыцэемаш“ манмы пйэскым анчыкэвэй. Пич шукы халык погынан: Ыдырамаш, пүэргы, ырвэзы влэжы моло сэрнэлэшат вэр укэ.

Вара ти спектакиль пйтымык, мары-влэ: „эчэ ик канэ мадым пуэмэдэ“ манэвэй. Мадшы-влэ йантылэныт та— „ана кэрд, йангыленэ“ манэвэй.

Спектакиль анчыц доклад-влэм быштэвэй. Ик докладшы „кышэц когэчы лин“ тй гишан, вэсыжы „Вэс кугижаншы дон мамнан республикышты паша гишан“, кымшыжы „партын солаштыш польгитыш“ гишан.

Тылэц пасна эчэ кэрал шапашайышна.

Анчыкылаат тэнгэлэок быштэна. В—в.

Вэскид пашазы-влэлан палшат.

„МОПР“

11 апрельын йанык сола тымдым пөртышты Ыдырамаш погынымашылы. Тышты погынымашы „Вэс видыштыш тюрмашты шинцыш-влэлан палшыман“ кышан ылы. Тй погынымашым тымдыш Сэргэйева тынгалы. Малын, кыцэлэ ныны тюрмашкы попарэныш, кыц халык ылымаш куштылтым гишан кызыт мэрэчэн ылат, кыцэлэ ныны тюрмашты урдат, кыцэлэ сэмнышты йаскыланэн ылат.

Тй шайышмы лошты изиш палшыман ли: окса дон тэнгэ-полэв утларак погыныш; 12 Ыдырамаш членышкы „МОПР“ манмышкы сирэктэвэй. Вара эчэ ку ма дон мазарык кэрдэш палшыш сэрэвэй. Эчэ вэскид тюрмашты шынцыш-влэан ылымаштым палэн валаш сэрэвэй.

Вэс сола Ыдырамаш-влэат тэнгэлэ быштэдок.

Йэпрэм.

Мары, Ылымашэт ак йары!

(Ымбакыла кэлэсымаш)

Икэчы 4-шы нөмөрышты кырык мары халык чыдын тулымжы гишан сирэнна ылы. Кызыт ынде кэлэсэнна: малын кырык мары кушкым ак кэрд, ти акыарын кышты виржы ылат.

ТЭВЭ КЫШТЫ ЫЛЭШ:

1) Йасы лимыкыжы мары доктыр докы аз кэ, Ышкэок лицаш цаца; тэрданэн ак кэрд кыны, вара мужан докы кэ. 1925 ин кантонштына мары ло гыц больничышкы 147% миэвэйт, руш ло гыц 277 1/2%. (Мары ло гыц 100 эдем гыц 147 канак больничыш пэрыман лин, руш ло гыц 277 1/2, ганак пэрыман лин).

Мары цэржым арак дон да мужан дон лицаш цаца.

2) Мары худан качкын ыла, пинчэ-дешна, улэй-укэ ужым, мбыжым пазарышты вэжала, ырвэзыжыланят ак пукшы.

3) Момоцаш ак пэры, шоран, лэ-вэран ыла. Цотнай сола районшты 160 томаш 12 моцопа вэлэ вазэш. Шукыжы курымшты момоцаш пэрыдылат.

4) Пүэргы-влэ пич когон тавакым шывышты. Ма донына 235 пүэргышты 187 эд. (80%) шывышты, шывыштыжы 48 эд. вэлэ (20%).

5) Когон аракам йу.

6) Паша цырышкыкышты, чыды канат. Паша быштышты годымат качкыштышты вэжыдык, кэжлы агыл.

7) Пеша годымат пэтым (постым) алат. Ик ишты (365 кэчышты) 180 кэчыжым алат (пайым, шывышым, ум ак качэп). Кушманшыкы изи ыр-вэзы-влэмат айыкытат.

8) Утла когон (75%) изи-влэ анчэн, пукшэн мбыштыдым дон, колат.

9) Марын пэцкэмшышкы пич кого: ма районштына 770 эдемэн пйт лэдын сирэн мбыштышкы, кныгам ынылышкы 25 эдем (3 1/2%) вэлэ.

Цотнай с тымэнышты-влэ

АЛТАЛАТ.

Циган солашты Федор Исаев лыман шыргы авчышты (стрелок) ыла. Тиды матрос тон икышын казна шыргым (тум-влэм) аракы йуктышты-влэлан, совет властышты вэрышты-влэлан пашанрак-влэан вэлэклэмат йат (пуат) Иктыжы эчэ паркышкы ылат. Тэнгэ ныны совет властылан „төр пашаштым анчыкытат“. Тэнгэ эдем-влэм совет паша гыц каран-даш кэлэш.

„КАРАК“

РЭВОЛҮЦИ ЗАКОНЫМ ЦАТКЫДЫН КЫЧАШ КЭЛЭШ.

ОКСА ШАВЫМ ГИШАН.

Совет кычык окса шавымаш тон (растрата) кыредалаш кышат, кызыт йактэ ти эдем-влэ ак пйтэп. Ти окса шавымаш-влэ когорак учрэжэныш-влэ гыц сола Рик-влэшкы шовыт. Тэнэ, апрель тэлыш, мамнан Козмоёмфански Рикыштыш сөкрэтаржы 700 тана нэрышым шавэн шуэн. Ик статьяшкы ти оксажы шукы агылла чучэш, вэс статьяшкы анчалын тиды мамнан кантонштыш налог оксан 1 1/2 % йлэш. Тэнэ шавымаш-влэ молы вэрэйт ылыныт: налог окса погышыжы, погым оксажым вэс вэрэ шалэтен шуа, коопэратывлан вичы-маш моло пуэв, тэнэлэ пукалымы-влэжы дон вэрэмашкы тэлен кэрдэ тидын дон Республикашкы оксажым бышта.

Налог окса погышты-влэжы шукы-жок Рикын сөкрэтар-влэ йлыт; ти 700 тана шавышат сөкрэтар йлэш. Рикын вуйлалышты-влэлан тэнэ быштыш гыц икты-вэсым анчалаш кэлэш. Тэнэ тушын паша быштэш цила-нок пэрыш кэлэш.

Тылэц пасна мамнан цилэ Рикышток ревизион комисси-влэ улы. Ти ревиз. комисси влэлан Рик паша видышты-влэм пйтрак анчалаш кэлэш, икты Рикышты окса шавымаш лимыкы, ревизионшкы комиссиат йлэтымыт лиэш.

Окса шавымаш-влэм цилэланок анчалаш йара: ревизион комисси-влэ мары-влэат анчыкыл цаткыдын кычышты, анчыкыла тэнэ окса шавымаш-влэ йныштыш лиэш, тйтэ совет кычыкзан анчыкыла кэшашыжым аптыртат. Ж.

КООПЭРАЦИ.

Ак йарэп.

Коопэратив-лапка-влэшты вэжаланышты-влэ йуж вэрлэ „воималанат ак йарэп“ манат кыдыжы: вэжалэн шалым вэрэш йуш каштыт, шиздал каштыт, сола мыч хэртла мадыш, йэна вэты дон, Ыдыр-влэ дон молы шынчэн каштыт. Налаш толшы-влэ тэгэвэ „шыркышкы-влэм“ когэцаш, кым цаш кычалыт. Вара Ышкэ вуша тэргэйшты докы валаш кэат. Ти статьяшкы йылыл гыц, Шындырыл гыц, Пөртнэр гыц молы сират.

Коопэратив вистэраш шагалтым эдем-влэ, Ыныавым эдем влэ, тупыныла быштыш эдем-влэлан коопэраци лимым шуктыш ирыкым ида ну!

Кэрэк мажымат локтылаш вэлэ куштылгы, тэрдэш пич йасы вэт.

Э.

Пэртук сола коопэратив

Пэртук солаштыш, Победа“ лыман коопэратив Ышкэ вуша торго-вой-влэм ташкал колтэн. Кызыт ког айыртэмим лыкыш—иктым Кого—Пистэрлэш, вэсым Йавышэрэш. Ти коопэративын цилэ таваржы вольаштыш кыц шулды. Тилоштыш ик Ышкэ вуша тэргэ йыш Кого-Пистэрлэ мары тэрдэш кэрдэйт, цилэ лапкажым коопэративлан вэжалэн колтэн.

Молы вэрэ коопэратив-влэат Пэртук сола коопэратив корны дон кэдэ.

„Тэйлэй“

Истэрлэ районыштыш нэзэр-влэ ида амалы.

Кого Истэрлэштыш нэзэр-влэлан окса йижэц лымкы крэцит ушэм (товаришество) лымкыжы годшэн ынде ныл ишоэш Лымкыжы авдак оксам пукалэват кэрдэш ылы, кызытшты гыны копэкымат йижэдымаш пуэн ак кэрд. Ыныавымашым банкылан анчыкытен ак кэрд кызыт член-влэжын эраштымат ужал ак ли, тамам быштат, тагышты йлыт, шылтышын вэлэ колоттэш: шурды ныштыш йлыт, манит токо. Тэнэ йлэш ак ли. Алдок нэзэр-влэ, крэдытам кыдышкы нэлаш, тэр корнышкыш шындыш кычылдо! Тэнэ амалэн йлен тй ныгынашат Ышкэ хозана кэтам лүктэн ада кэрдт.

Имны нэлаш, Ышкэл нэлаш, плугы нэлаш окса кэлэш; кыштыш вара моаш сбрэдэ? Пашан эдем док кэмыкыда, тагыц тэ вэт когорак пайым нэлаш, ког пай тэлаш вэрэштэш. Тиды гыц караккэдэ гыны йлдок цилэн икараш ушышдок, пашан—влэлан вольам ида пу, крэдытшышкыжыт Ышкэ лоштыш прамой эдемдэм шындыды.

Тынам икы государствэй гыц оксам йижэдыш лиэш. Тнэок кыны, пистэрлэ крэдытшышкыда Банк йижэдышпэш копэкымат пуэн ак кэрт.

КАШШЫ

АК ПЫРТЭН.

Марисойузыштыш пэркышкыш марла мбыштышты-влэ кэлит кынайт, кызыт йактэ тамалын аныат икты-мат пэркышкыш ак пэртэп. Тиды тэнэок ак йары.

„Палышты“

ШЫРГЫ КЭЧЭШ.

ШЫРГЫН КЭРАЛЖЫ.

Эдемн ылымашты шыргы пич когон кэрал йлэш, тидим цилэн палат, айыртэмныок сола эдем-влэ тидым палат. Шыргы маланна мам пуа, ма цилэ нэлына, цилэ кэралэшна пушаным кычылтына, пушаны-де ик эшкылымат ана бышты, манаш лиэш: йыргышкы халы вэлэ агыш, цилэ хэдырлэн пичкэдымашты, эчэ вшыкыдэмдэн йондэрмашты—тигыт, смольы, спитэр, пушаны спирт, тум шапты моло быштымашты, эчэ шум, кыныфольым быштымашты пушаны-де нымат быштэн ат кэрд. Пушаны дон пөртна, цилэ молы йлышныам быштэнэ, йлым вэрнам ырныгэвэ, атыдэрвэм быштэнэ, эчэ молы йлы-машты кэрал хэдыр-влэмат пушаны дон быштэнэ.

Кыртныш корны дон вэйд корны авчычымашты, чонэштэдымашты,

йондэрмаштына (фабрик—завод пашашты) шукыжок когоног шукы статьяшкы пушаным кычылтыт.

Тылэц пасна эчэ тидым кэлэсаш кэлэш: шыргы климатым (уштыш-шовшыш, кукшыш йлыкышым моло) пйшкыдэмдэ, рок лоштыш йлыкышым кычаат, тэдындон ныр-влэнам шокшыш гыц пэрэгэ.

Шыргы ромашэш вэйд-влэ кошкат: рэка-влэ кошамыт, тэдындон прохот-влэ молы йажон каштыш ак кэрдэш. Шыргы улы гыны эдем йлы-машат куштылгырак, шулыванрак лэш: пушаны-влэн йлыштышкышты „углекислота“ манмы эдем да вольышкы шулы лымкы акыарышкышкы нэлашты, цилэ климатышкы ирыктат. Тэдындон пөрт сага моло пушаным шындыш шудыт; тэнэ шындымжышкы пожар гыцат пэрэгэ.

Когон тымдымашты, эчэ быштэн авчычымашат вайэш: шыргым пэтарэ-

нок ромаш халык йлымашым худашкы шывышэш. Шыргым когон ромашты цилэ климатышкы вашталтэш: рокышты, воздухышты моло йлыкышкыжы чыдымаш, тэдындон кукышкы ичэ-чы толэш, йуж вэрэжы ошмам мардэж йожтэн канда, эчэ карэм-влэ лит. Шыргы кушман ошма шырлы-машым цара, вылвал рокышкы урман кыц, мбышман кыц кыча; карэм-влэ, урман-влэ лимаш кыц пушаны вэлэ рокым кычэн кэрдэш.

Ти кэлэсымашток палымыла: шыргым такэш пэтараш ак йары, кэралышкыжыт пич пэрэгэн вэлэ ромыла. Нынашат—роэн шумы пушаны вэрэш вэс пушаным кушташ кэлэш; шыргы дон нэрын икты-вэсылан кэралышкышкы ныгынашат мондаш ак кэл. Йуж вэрэ шыргым пэтыш роэн нэлымашты эдем пич тупыныла пашам йшелэнышкы быштэн: ромы вэрэнышкы йужвэрэ нымат ак куш, куп вэлэ лин шынчэш, вольышкы колташат ак йары лиэш. Кыды эдемжы машана: шыргым пэтарэт кынайт, йлы-маштыш нымат эсык ак ли. Лачов-

шыт тэнэ агыл. Шыргы халыкын кого пэркэжы йлэш, авчыкылаэш кэрал пурлэнышкы йлэш.

„Шыргы кэчы“ маным ынде и гыц ишты цилэ вэрэ быштат. Ти „Шыргы кэчы“ маланна шыргы вэкыш пүмышн лияш ашым пужы: кэрал статьяшкы прамой шыргым ромаш, ромыш вэрэш угыц шындыш, анчэн кушташ, пожар гыц, шукы пашыман кыц пэрэгэш, Ышкэ вуша йычэрт рошты-влэ гыц, кыты дон ташкышкышкы гыц шыргым пэрэгэш ти „Шыргы кэчы“ мамнан тымдыжы.

Ти лимылы кэчын цилэ школы-влэ, цилэ ырвэзы эдем-влэ, цилэ Республикашкышкы пашазы эдем-влэ роэн нэлым шыргы вэрэш угыц пушаны-влэм шындышкы. Ти кэчынок халык сэдым шындыш тынэлымла, пуэ-влэм, карэм-влэм моло пушаны дон паткыдэмдымла, вэйд тыр мычыш пушаны влэм шынчэн кэши кэлэш. Ти кэрал паша влэм анчыкылаат пйток, йажон быштэн кэлэш. Тэнэ вэлэ ма шыргылан йажон кушман палшэн кэрдэна. Вив. СМЕРНОВ.

ПАРТЫ ПАША.

СОЛАШТЫ ПАРТЯЧЭЙКЫ ПАША

Солаштын партячэйкы пашажыт пиш шукы улгы. Шукы вэрэжыт изи-шкыжыт ак чытэн. Секретаржыт бш-түнэжыт бшвэжыт, члээн-влэжыт по-гэн ак кэрдт. Малын вара? Кэйдэ — тиды коммунистшй пирамойок агыл да секретарын шамакшымат бнэж колышт, члэнеси оксажымат шукэрд-шэн түлбиде, погыннмашытшкыжыт миэн шукэрдшэн ачкыде. Тиды гиша-нок пйртэри йачэйкыштыш цила коммунист-влэм погаш пацап кэлэш. Варажыт члэнеси оксам погаш кэлэш. Погыннмаштыт члэнеси оксам пумкы гишан, пингидынок кэлэсаш кэлэш, пелтблэй (15 числа) шомашаш алаш-кы нэлмизыт кэлэш. Тэвэ тэнэрэк члээн-влэм түлэш тымдэн мимбейт, худа члээнжыт йажоэмаш. Погынн-маштыт бнде (шошым вэжылэ) сола-йыл (обществен) паша-влэ гишан погаш кэлэш: кыбэр бштыт гишан,

азым кушкаш тынгалмаш отвот-пичым пичыкытм гишан, шукы нйрым (многополье) бштыт гишан, тблэйкы влэблэн пашэн пумкы гишан, эчэ молы-влэ гишанат погаш кэлэш. Эчэ коммунист-влэн, тмэвмэй гишан кэлэсэм. Кызат йачэйкы-влэшты Партын Луатнблэйшты погыннмаш-шым (постановление 14 партсезда) тымэныт. Ти тымэнытшкыт цилэнок ак кашап. Тэнэ ак йары. Ти Парты-ин луатнблэйшты погыннмашытмат пиш палаш кэлэш. Тидыт мамнан бшлэмашна гишан погыннмашытмат цила марбланат, коммунист агылла-нат, палаш кэлэш. Сэдындон комму-нист-влэжыт мар-влэмат ти тымэны-машкы йарым годым ужаш кэлэш. Ти луатнблэйшты погыннмашыт хрэсаны гишан, солаштын марын бшлэмаш кишан пиш гогон погыннмашыт. Солаштын йачэйкы пашам лүкталаш пйток цацйда.

Когон бажон анчым садвичышты кангыж гач шукы ганак рокым пш-шкыдэмдэт, шудылан кушкаш прй-кым ак пуэн. Рокым пшшкыдэмдым сэмбнэ намозым лйкташ кэлэш; у (свэзэ) намозыт гыцкын тошты намозы бажо лээн.

Ти сирымэм — шомым садвичыт анчымы лээн.

Ньомо.

ВОЛЬКЫ КАШМЫ ВАРЫМ ЙАЖОЭМДЫМЫ

Мамнан хрэсанын кого эксыкшны — волькы качкыш укэжыт блен. Телэт-кынжыт волькынажым пишок худан пукшэны ач: тэлэм олэм, кынбжы-мжыт пйракан нйр вйлвал. Тэхэнь качкыштым вэрпштыжыт сэмбрыкы волькы вйжэ ак кэрд, тэнэлэ пук-шымнажыт волькынам тблэйкыдэмдэ вэлэ.

Волькы качкыш хрэсаны хозанлы-кын тблжыт блен. Волькы качкыш-тэ хозанлыкнам анцкыла видаш йасы. Тидыт нилэ сола мары-влэсэн палаш кэл ш; икварэш лив ти укэны гыц лйкташ цагаш кэлэш. Анцкыт лаат тэнэрэк бшлэй гынь, бшлэмашна нэлэ гыц нэлэш вэлэ сарна.

Волькы качкыш йажоэмдэш тэвэ магань корны влэ улгы: 1) волькы кашмы вэр дон нйрым йажоэмдэш кэлэш, 2) албкынат уэмдымла, 3) нйрэнш волькылан качашыткы шудым удаш кэлэш (шукы паш шудым, эчэ волькы качкыт ушман-влэм шбндимла): „Викы“ манжыт калы пйрсам шблэй дон икварэш пар личэш удэт кэлэш. Бйржа тйрэд нйлмбейт, ййларак кушшты шуды-влэм, шкыжыт йактэ поспэйшты-влэм удышаш, „турнепс“ манжыт ушманым, викым эчэ йашмыкынат удаш йары нэжыт.

Мамнан цила соланок волькы кы-тым вэр чбдыт. Кэйдэ солажын викок укэ, манаш ливш; эчэ тидыт вэлэ агыл-алей вэржыт чбдыт. Ти чбдыт-мок ана пэрэгыт: шомым лым шблэн пбтымыкок, мблэндэ тапланэн шот-тэок, волькытм лйктын ташкыктэнэ. Тэнэ бштытмашна ныгышакат ак йары. Тэнэлэ ташкыктэн шунэ дэ, вара кангыж гач волькына пурей качкышым качкыш ак кэрд, кытбим вэрна и гыц ишкыт кэбйрга вэлэ. Бйржа тйрэд нйлмбейт, волькытм кытбим вэр гыц атбл вйкыт колтэнэ; тблтыжыт волькылан качкыш ным-мат укэ ганьок. Шукы солажынок волькы йуктым вэр укэ. Волькына кэчкыт мбчкыт шукэжэн, пйраком йун каштэн, вадй лимкыт тйхалэок токкыжыт толэш. Тэнэлэ кашмыжыт дон волькына мэрцык лээн, йасыла-на, кола. Тэхэнь кытбим вэр-влэдон волькынам йажон куштэн ана кэрд. Каштыт волькы кытбим вэр улгы, цила вэрэок тйрлэш, йажоэмдэш кэлэш. Сэмбрыкы волькы кашмыт вэр-рым пасна бштыт кэлэш. Волькы кашмыт вэрбим ирбкытш кэлэш; тан-та кўэр молыт волькылан кашташ аштыртат, йам-влэм гургур-влэм цила тйрлэш кэлэш. Кэйдэ вэрэжыт сола лошток волькы кашмыт вэрбштыт куп-влэ улгы. Ти куп-влэм шошым кырал шуаш кэлэш; кыралмжыт изиш кажланымкыт, тблтым кыртны шир-эдон ширэш кэлэш. Ти пашам цила пбтырмыкыт. Кори йамдылмй рок пшшкыдэмдым (намозыт вэрэш) шаваш кэлэш; сэтывнэшт тидым тива-рыт шавымла I) 20—24 пуд. „томас-шлякыт, тидын вблэнок 25—30 пуд „каинитым“ тидыт вэрэш вэсым ливш. II) 20—24 пуд. „томасшляк“ тон 12—15 пуд „калий санцал йишым“ кымшым, III) 20—24 пуд. „томасшляк“ тон 60—70 пуд. кушштыт л мбжым.

Ти анчэ пшшкыдэмдышты влэм ик-араш йарыкэлэн шбнда тэ, викыт удым гыц ик кок арныа пэрвирэк йнэ кымдыкэш шавэн шуат, тблэй кэнок ширэн шбндэт.

Ти пашам пбтырмыкыт, викыт дон шблэйшты—(с тывнэны 10 пуд. викым, 4 пуд. шблэйшты) удэт. Удымкыт,

пйрцыт йарыжыт манын, нэлбрак ширэдон кок-кым пачаш ширэт, ти ширбим паштэк каток тэн тйрлэн мййт.

Ти паша вйктэрэш кэрал машина-влэм: плугым, кыртны ширэш, вйр-лбкышым агроном гыц йадыштыш с/х. коопэрэтив кыц нйлмбейт.

Вара ти шудыжым салымбейкы, сола вйжалэн кэрдэш, оксажыт дон анцкы-кыла волькы кытбим вэрбим йажоэм-дон кэрдэш, ай бшкэ лошток пай-блэн кэрдэш. Ик канэ салымбейкы, викыт эчэ кушкэш; кайжыт пукшаш волькытм колташ кэлэш. тидым пукшэн колтымбейт, шкыжым эчэ вэс пачаш кэлбрыкын кыралаш кэлэш.

- Тэлбим сола дон намозым ик кок-кым возыт гыц лйкташ кэлэш.
- Шомым тэнэрэк 6 п. викым, 6 п. шблэйшты удымла. Тблэтын вблэнок шукы паш шудым удаш ливш. Удым паштэк ширэ туп тон ширэн кээн кэлэш.
- Тэгэнь удым шуды-влэм сэтывнэшт ти жэп тон удымла:
- 1) Мўан шудым (йажаргым) 3-5 кйрв.
  - 2) „Швэд йиш мўан шудым 5-8 кйрв.
  - 3) „Ош вуйан“ шудым —1—2 кйрв.
  - 4) Бйржа шудым (тимофеевка) 10—12 кйрв.
  - 5) Ал. мйр йарымым (овсяница луго-вая) 3—5 кйрв.
  - 6) Пйсмэн шудым (ежа сборная)— 5 кйр.
  - 7) Ваштыраш шудым (мятлик луго-вой) 5 кр.
  - 8) Мэтэлэ (костер безостый) 8-10 кр.
  - 9) Шблэйшты шудым (рейграс франц.) 3—4 кр.

Тидыт вэрэш вэс йарышым удаш ливш.

- 1) Йакшар мўан шудым 2 1/2 кйрв.
- 2) Ош вуйан " 2 1/2 "
- 3) Бйржа шудым " 8 "
- 4) Ал. мйр йарымым " 30 "
- 5) Пйсмэн шудым " 15 "
- 6) Алей ваштыраш шудым 13 "
- 7) Калыа шблэйшты (овся-ница простая) " 20 "
- 8) Мйр йарымым (поле-вица белая) " 10 "

Пйтараш йарышжыт пбшкыдыт, кыжыт шудым пуа, вэс йарышжыт паклакарак шудым пуа, тйрха, вэс пачашат ййлэ кушкэш.

Шудыт ншымбейкыт Госсельсклад кыц нэлэш ливш.

Агроном Никаноров.

Тўж волькытм пэрэгыдэ, анчыда.

Тўж волькытм 4-5 тйлэй пи-шок анчымбейла агыл; тэвэ 5 тйлэй эртымык пиш пэрэгэн ачаш кэлэш; тйтэ пйрахэн шуа ливш.

Пукшым годым моло волькы-кым вйреш, лудыктылэш ак йары: пурын сэмалэн погаш кэлэш.

Пурын сэмалэн погымым во-лькыт палэ. Лудмы гыцат во-лькыт пйрахэн кэрдэш. Эчэ ху-дан анчымашэш волькыт пй-раха.

Худа качкышым викок пуаш ак йары:

Шуаш тынгалшым, шапшым, кыпшым, кылмышым (турим мэло) пукшаш ак кэл. Йукта-шят мам шон ак йары: ван уштыт вблэм тўж волькылан цуцат йукташ ак йары:—пй-рахэн шуа; ливыт видым вэлэ пумбейла.

Лимыжыт анцкыт йажоракын пукшаш кэлэш, шэлэжмешкок вэлэ пукшаш ак кэл.

Тўж бшкылым иктэ 6-8 ар-ныа лимыжыт анцкыт шбшш-лаш пйрахаш кэлэш. Тынэм вэлэ тўж бшкыл канвалтэн кэр-дэш, пйрээжыт кушкэш.

В. Т-эв.

КОМСОМОЛ ДОН ПИОНЬЭР ПАША.

КОМСОМОЛ ПАША.

4 апрэлытн Пайскырткышты В.Л.К.С.М. йачэйкы-влэшты паша вйктэршты-влэн погыннмаш бшлэй. Ти погыннмаштыт 3 йачэйкыт: Семилеткыштыш (Шурмынастирштыш), Циган солаштытн тэ Пайскырткыштытн влэшт йачэйкы-влэн вйктэрштытн влэшт йачэйкы паша гишан Анисимов шайы-шты, Пайскырткы йачэйкы паша ги-шан Амосова шайышты, Циган сола йачэйкы паша гишан Автонов шайы-шты йачэйкы-влэн пашаштыт йа-ралэш лйкташ лившты, сола йачэй-кы-влэштты аштыртбшывлэ улы. Кы-дыжыт члэныт пйрашжыт пйрэн-дэ, пумагашты вэлэ бшлэш. Погыннал-машкыт ак кашап, йачэйкы пашам бнэжытбштытл аштыртбштыт влэм йал пашам лывыртбштыт-влэм нымат ачаш ак кэл, тйрэк лйктын колташ вэлэ кэлэш, мапэвэ. Тан-влэ! Комсо-мол пашанам лүкталаш кэлэш В. И.

Лэнын кэлэсым шамак-влэжым мб-лэныт мондаш ак в.л. бшкэ йажо-кылымашна бшкэ вблэйшты вэлэ бшлэш.

Амосова М.

ПИОНЬЭР ПАША.

Марынаат сотышкыла, кчбй лү-лтмаш монбрыкыла бнде ачаш тб-нгалбш. Марыт йрвээт-влэ—пйсбрык-влэшттытмэнытшанэн, шомываттыт-влэн манэ манэш шамакым колышт-тэок, комсомолын сирбкытат; изирак-влэшттыт тымэныт, анцкыла кэлэш шанен пионьэрш сирбкытат. Пай-скырткы школыштыт пионьэр оград улгы. Пайскырткы район мары-влэн йрвээт-влэ йал гыц шайылан кодаш ак шанен, анцкыла кэлэш шанат Пайскырткы школыштыт йрвээт-влэм ачэн молыт сола йрвээт-влэшт пионьэрш сирбкытат, иди луд!

Пионьэр—анцкыт кэшыт блен. Ку авцкыт кэвэжыт, сирбкытжыт.

Амосова М.

ХРЭСАНЬ ПАША

Шомым олмаву анчым гишан.

Мэ олмавунам шбндэш вэлэ ца-пэнэ, эчэ пичыжым волькыт пйрым гыцкын тйрлэтан мэнэ, олмавужым ачаш ана цацы, олма лимыжым вэлэ вбчэнэ.

Шомым толымкыт, нйр пашаш лэ-кэмшкыт, садвичыштыт шукы паша-влэ лит. Кошкыш укш-влэм пила дон пйчкэдэн нэлэш, шйрэ укш ло-штыт аштыртбштыт укшымат, ныгыт шалгышым пйчкын нэлэш кэлэш.

Олмаву мйчаш йактэок йужнам рэгэнь нэлэш шбнда: рэгэнь олма-вум качкэш, лакебрта, сйгэ, олма-вум силажым пйтарэ. Ти рэгэнытм кўшбкынок нйжын, мйшкын валташ кэлэш. Эчэ олмаву вуйбштыт шукы вапшанб шукш-влэ бшлэт; нйным кэч-влэ качкым ак пйтарэш.

Изи шукш-влэм, капшанб-влэм пйтарэш шукы йиш йадвлэм вбдэш йарэн олмавушкыт пйрхат (шйжык-тэт). Тэнэ йори бштытм машина дон „опрыскыватэль“ дон бштытат Ти гишан йори халашкыт мйенсаданчбштыт-влэ гыц йадыштан кэлэш: нйныт цила, кыце олмаву вблэйкы пйрхаш, шаваш кэлэш, кэлэсэн пуат.

Олмаву кйрштыт шйчкыт каргыж-шымат нйжын йаклакаэмдэш кэлэш; укш оычмыт вэрэш чнэм (итынш дон лйгытм) — шйрат. Олмаву вуйым ирбкыт валымкыт, камака ошэмдым-лэ извэскыт шйрэн шбндэт.

Пйтарэ нэлмй извэскыт тэга-ншкыт опат, вблэйжыт вбдыт опта-лыт; вара извэскыт шолаш тынгалэш, шолаш царымыкыжыт укшэ Вара вэдйрэшш пштэн вбд тон йарат, шйшэр ганьыт ошым бштыт; ик вэдй-рэшш пэл кйрвэнтэ кылым пштыт. Тынэ извэскыт вбдыт памдылмыкыт, олмаву вуйбшкыт кузат тэ, парныа кыжыт укш-влэ гыц тынгалыт-тэ, мэтэлка (сасна) дон тынгытш, ро-кышкыт шомышкыт, ошэмдэн валат.

Извэскыт рэгэньлэн кушкаш ирбкытм (вольам) ак пу, тблбдыт шукш, кап-шанб-влэм пйтарэ, шомым кыл-мыкытмйт годымат олмаву ак лок-тблэлэт, олмаву йажон, тазан (здоро-ван) кушкэш, олма-влэ итйрэ лит.

Тынэнь паша-влэм пйтарымкыт, вара олмаву ййр рокым ик кок-кым вэршок нйрыт торэш-товар дон роэн шбндэш (мотажыт) кэлэш; маньар олмаву укш кымдэш шэрлэн, тынэрыт рокым пшшкыдэмдэш кэлэш; вара кйртныа крэнлыа дон ширэн шбндэт.

ЛЫДЫШ ВЛА.

Пионьэр-влан маршышты.

Тыве шырғыт вапт кайеш—
 Соты кайеш, тый кайеш.
 Соты кайеш, тый кайеш—
 Маланнажыт лакшышлык.
 Тыве ылымаш вапт кайеш
 Соты ылымаш цолт кайеш.
 Соты ылымаш цолт кайеш—
 Маланнажыт ылымашлык.

Пашам ыштэн ылышын
 Икшывыжыт ылына.
 Йыд—ылымаш кыц карантын.
 Сотыш лактыш шанэна.
 Пионьэр-влд—лымнажыт,
 Анцыц кэшты ылына.
 Йамдыт лидд!—маньтат,
 Йамдыт ылына!—маньна.

Ма пашам ыштэн кынаят,
 Вьтрей пашам палашат,
 Йамдыленок шалгэна,
 Икшын ма ылына.

Сыр ырвэзыт ылына,
 Лудтымыт ма ылына,
 Йамдыт лидд!—маньтат,
 Йамдыт ылына!—маньна.

Йакшар пылак лүкталын,
 Суеу мырым мырэнэ,
 Комсомол дон икварэп,
 Руштэ ашкэд каштына.
 Соты ылымаш толешок,
 Ынцэ толын шон ганьок.
 Йамдыт лидд!—маньтат,
 Йамдыт ылына!—маньна.

Тэвэ ылымаш вапт кайеш,
 Соты ылымаш цолт кайеш.
 Соты ылымаш цолт кайеш,
 Маланнажыт ылымашлык.
 Пашам ыштэн ылышын
 Икшывыжыт ужына;
 Алдок, алдок лудтэок,
 Ма сагана!—маньна.

Эмаш.

ТЭНЭ АК ЙАРЫ.

Халаштыш хресань тома.

Кок марыт вапт ливэат тэнэ попат:
 — Тыве кышкыт вара амалаш пь-
 рэт? Манеш иктыжыт.
 — Хресаньски томашкыт пьрешаш,
 манеш вэсэжыт.
 — Хресаньски томашкыт? Ух! кыл-
 мөн колашэт, тыштты уштты вэт.
 — Тывежыт кышкыт амалэт?
 — Мыйн Авросимов ток кээм
 вэвэт, тыштты шокшы, шокшы вьд-
 мэт йуэвэт.

Коктын айырлэвэт: иктыжыт „хре-
 сань томашкыт“, вэсэжыт Авро-
 симов токыла ашкэдэвэт.
 Хресань тома докыт иктыжыт
 мишат руш кыц йадэш: гдэз дом
 хресаньин? манеш.

„Ты разве не слыхал, что дома
 крестьянина давно и в помине нет“
 маньн тынал пуш тыдыжыт. „скоро
 и в бывшем доме крестьянина пив-
 ную откроют“ манеш.

Тэвэ йыд лиэш вэлэ, кэчыт шын-
 цын. Марыт „мам киндэ йыштышын,
 вара?“ маньн шаналта. „Эх, три-
 спотныкок шеала! пивной-влдм вэлэ
 пачтын мьштат, хресаньлан остатка
 томажымат пьтырэнэт“ маньн дэ,

сэриулыат ты Авросимов токыла
 ашкэдэ.
 Кантисполком, аначалэ киндэ мары-
 влэат кыцэлэ попат? Ти шалям пьл-
 шын пиштты.
 „Колыштынам“

„ПРИМЭРЫМ“ АНЧЫТА.

Кого Сормананьрштты Йаквльэв
 М. С. коммунист улты. Тидыт тэгэнь
 паша-влдм йыштэ. Пыт сэмня лым
 дон (Йакшар салтакан влэ) стройыша-
 шлык шьргым льготы дон нэлэш
 зайавльэным сирэнэт ылыт, упол-
 номочынеш Йаковльэвым М. С. айы-
 рэвэт Тидыт Пызыкныр Р-сэлысөнэ
 тыштты удостовэрэным нэлэшат
 Волжски лесничествытты 30 кубив
 вочылым цылан лым дон сыла. Вара
 иктыланат кэлэсэйдэок вартылым
 кээ дэ пьрэвьям йамдыла. Тылац
 вара лэс тон торгэяш тынэлэш,
 „Дуб“ лыман артыллан дэ молы
 вэрэат вьжжала. Кызыт сууя ыла-
 тэн колта ик кылан окса, йалыт
 ойхыраш укэ.. Тидым прокурорланат
 аначалаш йара вэкат.

„УЖЫШ“

УВЭР-ВЛА

ЧОНГЭШТЭН ТОЛЫНБЫТ.

8 майын Москва гыц Хазавыш
 аэроплан дон чонгэштэн толынбыт.
 Вара тынцэ Маробластьыш толынбыт.
 Нинь Маробластьышты 10,000 кв.
 вилометр нэры шьргым фотографи
 дон планын вазышашлык ылыт
 Марыт сандалыкыптыш шьргыт ги-
 шан 1883 и годшен нима цалымаш-
 шат укэ. Марыт сандалык шьргыт
 йыл дон Камыт лишыл ылымашлан
 пиш когон шьргыт пурлык ылош
 молыт гыц утла брдыжыкыт вьжалы-
 машты шьргым ыштэ. Ти шьргым
 тэвэ малан вазэн чылыт. Анцыкыла
 ти шьргым иктөр, кэрал жэп тон
 вэлэ роктат, кыце шон шьргым док-
 тылаш ак пуэн.

Ти шьргым лэрвин штатан анчэн
 каштын планыш вазымла гынь, 4 и
 эртэраш кэлэш, сэтына вуй гыц
 25 в. шавымла. Советын авиаци

тидым ик кангыж гач вазэн нэлэн
 кэрдэш, сэтынаэш 8 к. вэлэ шавы.
 Тьдэндон 150,000 танга окса пэрэ-
 гэлтэш.

Литымаш кого йыл вьд.

Угарманышты вьд 14 метр утла
 тэмэн ылыт. Вьд тыр олица-влэ
 цыла вьрдышты ылыныт. Хазавышты
 дэ йыл мьчкыт молы хала-влэ, сола-
 влэ пиш шукыт вьдэш ливэт. Ко-
 строма хала дурэ йыл 50 уштышаш
 кымдык вэрэм нэлэн.

Амундсэн чонгэштэн кээн.

Сандалык мьч кашкыт эдем
 Амундсэн 11 майын, „Норвеги“ лы-
 ман дьрижабльэш йыдпэл моныр
 польуеышкыт чонгэштэн кээн.

Ыдыр-влалан.

Мыйн йал ганьок сотыш лактыш
 шанэм. Йа, тан-влэ, тьят икшын
 лин сотыш лактыш шаньдаок! Пурь
 цэвэр ылымаштам, совет пашэ ви-
 тармаштам йал ганьок анчыктыраок.
 Ма вэт пиш пачэм кодывна, йалым
 шоаш вэлэш. Тостыт годшыла кыи-

Члэн О. Д. Н.

Аза анчымаш ак йары.

Мары, ваты-влэ палыдымьшты дон
 шукыжок азаштым ышкэок пуштыт.
 Арнаш азалан савыц лэшткэш
 вьдэлын пьрмы ськырым пукшат.
 Изн азан шым кьргыжы ськырым мо-
 ло шуктэн ак кэрд, авэ шьшэрэм
 вэлэ кэрдэш.

Тыдын дон шымжыт пьжла, пьш-
 кэдэш тынэлэш, вара авэ шьшэр-
 жымат кычэн ак кэрд лин шынцеш.

Эчэ кыды ватыжыт шым каршты-
 машэш „свэза вьд“ маным йуктат,
 утларак вэлэ шым кьргым локтылыт.

Шукыт цэр худа, лавьйран пьш-
 рым савыц кыц пьжэп: шьргыжым,
 сьнцэжым, лавьйран кыдым цыла
 сэмня хала ик савыцеш ыштылыт —
 савыцшым ачалашат йьрнэт, ыш-
 тыгырлыш кань лин шынцеш.

Мышкаш өркэнатат—шьргым са-
 выцшы кок арна, кым арна савыц
 ыштырла кэчэ.

Мары ваты-влэ! Лавьйра гыц ка-
 рантын вэлэ цэвэр, таза йышым ан-
 чэн кушташ лиэш,

Смирэнски.

Ужам.

Мыйн Лаптинэ солашкыт „Кырал-
 шы“ газетым ик иэш сирькыт
 Тэнэ йышташ Сэмэновым М. Й.
 Кудравцэвым Ф. В. (Ватка губиспол-
 ком) Красновым Г. И. (Цик кавмили-
 ци), Красновым Г. И. (пожар. депо)
 ужам.

Ф. Иванов.

РЭДАКЦИ ГЫЦ.

8-шыт номырышты „Шолы-влэ“
 манмы сирьимашты сирьим „лапка
 сьвравач вьдыртыдэок шолышт лык-
 тыныт“. Тэнэвлэ лыдаш кэлэш „лап-
 ка кьргым сьвравач пьдыртэн шолы-
 шт лыктыныт“.

Рэдакци.

Йадыт.

Соловйов Ондьри йадэш:

1. С.-Х. кружокэш кыныгам, газе-
 тым тэрт.ок пуат вэл?
2. Авиаким ма ылош? Кыцэла
 члэныш пьрмыла? Члэныш пьр-
 мык эчэ мам ыштымыла?
3. Кружокэш пумага тэр эчэ си-
 рыпылан тэр лиэш ай акли?
4. Сортьировкым шоньмэш пуат
 вара?

Редакци кэлэсэ: 1) С.-х. кружок-
 влэ лым дон политпросветком гыц
 смэгыт шагалтымаш литэ; тыдыдон
 кыныгам, пумагам моло сылад кыц
 пуэн ак кэрдэш.

С.-х. кружок-влэ кыныгам лыдап
 лымдыт порт-влэ гыц нэлэ ак кэрдэш.
 2) Авиаким—чонгэштылмаш пашам
 дэ газым йамдылен кьрэдэлмаш па-
 шам вьктарышыт ушэн ылош. Члэ-
 ныш ышкэ лишныш йачэйкыш кэлэ-
 сэн (сирэн) лиэш.

Йачэйкыт укэ гынь угыдат лывташ
 лиэш.

Члэныш пьрмыкыт цыла Рэспуб-
 ливыштына ылыт Авиаким органь-
 изацилан йалым ужын. окса погэн,
 палаш кэлэш.

3) Сортьировкым земотдэлышты
 пуат; агроном гыц йадмыла.

Йэскин стьопан йадэш:

1) 1904 ин шачшы-влдм гымдым
 годым стьшэндым ак пуэн; вьды-
 жын тоньжат качнашыжыт киндыт
 укэ—кыце тыдыт тымөнэш?

2) 1904 ин шачшы-влдм пэдтэх-
 ньикумыш, рабфаккыш нэлэт, ай
 укэ?

РЭДАКЦИ КЭЛЭСЭ: 1) пиш нэвэр
 хресань влэм укэвэш жэплэт, нь-
 ныт йакшар арми окса дон пукшат.
 2) йакшар армиш йарыдым вэлэ
 пэдтэхныкумыш молы тымөнэш
 нэлэт.

ОБ'ЯВЛЕНИЕ

Квартирные ордера за №№:
 1) 141 на имя Охотникова С. Г. на
 9 р. 94 к. 2) 140 на имя Зубкова
 В. В. на 6 р. 45. к. и 3) 144 на имя
 Сергеева Д. С. на 1 р. 70 к. выдан-
 ные десятником Акмарчулеса Ва-
 сильевым вследствие утери счита-
 тать недействительными.

ГОССЭЛЬСКЛАДЫН ЦИК ХАЛАШТЫШ КАНТОРЖЫ ХРЭСАНЬ-ВЛАЛАН ВЬЖАЛА.

Сола хозанлылан кэрал машина-влдм,
 хадыр-влдм, тылэц пасна оборотный
 плугы-влдм. Ти хадыр-влэ вэскид за
 водыштыш-влэ ылыт.

Аншы, Нар. ом. Внутэрг шудымлы шьндымы.
 Госсельсклад.

КОЗМОДЕМЬЯНСКАЯ РАЙКЭНТОРА Чувашского отделения ГОССЕЛЬСКЛАДОВ НКЗ.

Предлагает крестьянскому населению
 Сельско-хозяйственные МАШИНЫ
 и ОРУДИЯ, в отдельности
 ОБОРОТНЫЕ ПЛУГИ,

заграничных заводов по ЦЕНАМ, установленным
 Нар. Ком. Внуторгом.

Госсельсклад.